

Nr 26

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan om anslag för budgetåret 1955/56 till Lantbruksnämnderna: Avlöningar och Omkostnader jämte i ämnena väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkterna 6 och 7 (s. 15—28) föreslagit, att riksdagen måtte *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga vissa ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, *dels* fastställa ändrad avlöningsstat för desamma, *dels* ock till Lantbruksnämnderna: Avlöningar och Omkostnader för budgetåret 1955/56 anvisa förslagsanslag av 9 457 100 respektive 2 592 000 kronor.

I samband med dessa anslagspunkter har jordbruksutskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 180 av herr *Svärd* och II: 235, likalydande, av fru *Boman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte *dels* besluta inskränka lantbruksnämndernas verksamhet och organisation i enlighet med de riktlinjer, som anförts i motionerna, *dels* under Lantbruksnämnderna: Avlöningar och Omkostnader anvisa till 7 957 100 respektive 1 592 000 kronor minskade anslag;

2) I: 181 av herr *Persson, Karl*, i vilken motion yrkats, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag om sådan ändring, att lantbruksnämnderna blir sammanslagna med hushållningssällskapen, eventuellt under särskilda avdelningar; samt

3) I: 182 av herr *Velander* och herr *Elofsson, Gustaf*, vari yrkats, att riksdagen måtte besluta att *dels* i princip avveckla lantbruksnämnderna, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — efter erforderlig utredning — för nästa års riksdag framlägga förslag till sådan omorganisation av hushållningssällskapen att den verksamhet, som nu åvilar lantbruksnämnderna, kan överföras på sällskapen.

Beträffande de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till innehållet i motionerna.

1:o) Lantbruksnämnderna: Avlöningar

Lantbruksstyrelsen har i sitt anslagsäskande hemställt, att anslaget skall höjas med ett avrundat belopp av 211 000 kronor till 9 550 000 kronor enligt följande beräkning.

	Ökning	Minskn.
1. 5 förste lantbruksinstruktörer i Ce 19	54 660	
2. 6 tekniker i Cf 15—Ce 17	57 960	
3. 10 kartritningsbiträden i Ce 11 i st. för Cf 4—Ce 8	10 320	
4. 2 kanslibiträden i Ce 11 i st. för 2 kanslibiträden i Ca 11 å övergångsstat	—	—
5. Avförande ur personalförteckningen av 1 kanslibitråde i Ca 11	—	9 684
6. Överförande å ordinarie stat av 3 kontorsbiträden i Ce 8	—	—
7. Löneklassförändringar och reglerad befordringsgång	97 815	
	220 755	9 684
	+ 211 071	

Motiv. Lantbruksstyrelsen erinrar inledningsvis om att verksamheten vid lantbruksnämnderna efter sin art kan uppdelas i projekteringsverksamhet, låne- och bidragsverksamhet samt verksamhet i övrigt till främjande av jordbrukets rationalisering (allmän service, inköp och försäljning av fastigheter etc.). Omfattningen av verksamheten i dess helhet bestämmes av de anslag som ställes till förfogande för verksamhetens bedrivande. De anslag, som härvidlag har den största betydelsen, är dels de båda förslagsanslagen till avlöningar och omkostnader, dels reservationsanslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering och förslagsanslaget Statens avdikningsanslag. För innevarande budgetår är de förstnämnda två anslagen upptagna med 9 339 000 respektive 2 357 000 kronor. För de båda sakanslagen har bidragsramen för samma budgetår fastställts till 17 000 000 respektive 4 000 000 kronor. De belopp, som må disponeras under anslagen, uppgår sålunda till 32 696 000 kronor.

Styrelsen anför vidare.

Hittills har projekterings- samt låne- och bidragsverksamheten inom området för den inre rationaliseringen starkt dominerat nämndernas arbete. Den verksamhet, som huvudsakligen avser att med olika medel underlätta genomförandet av den yttre rationaliseringen, har intagit en mera undanskymd plats. De omständigheter, som framtvingat detta förhållande, har styrelsen tidigare redogjort för, senast i sin framställning om anslag för innevarande budgetår. Styrelsen har även i olika sammanhang omnämnt sina strävanden att bl. a. genom omdisponering av tillgänglig personal söka intensifiera den verksamhet, som tar sikte på den yttre rationaliseringen. Möjligheterna härtill har dock varit synnerligen begränsade, beroende bl. a. på den stora efterfrågan nämndernas projekteringsverksamhet på den inre rationaliseringens område rönt. Till följd av det intensiva rationaliseringsarbete, som på detta område på eget initiativ bedrivits av jordbrukarna efter andra världskrigets slut, har nämligen denna efterfrågan varit så omfattande, att beställningarna till olägenhet för jordbrukarna i stor utsträckning icke kunnat effektueras utan långvarigt dröjsmål, trots att huvuddelen av den fältarbetande personalen disponerats för därmed sammanhängande uppgifter. Något förhållande, som kan tänkas medföra väsentlig ändring härutinnan, kan för närvarande icke skönjas. I viss utsträckning torde dock en

omdisponering av personalen kunna möjliggöras genom ett mera effektivt utnyttjande av tillgänglig personal. Förutsättningen härför är dock bl. a., att fältarbetet icke hindras av en otidsenlig och ofullständig fältutrustning eller av brist på resemedel. I övrigt måste ändringen i huvudsak komma till stånd genom en verklig utökning av nämndernas personal.

Styrelsen har därför funnit sig icke kunna avstå från att hemställa om en viss utökning av personalen hos nämnderna och om en viss höjning av nämndernas omkostnadsanslag. Under beaktande av det statsfinansiella läget har styrelsens emellertid vid beräkningen av medelsbehovet för verksamheten vid nämnderna under budgetåret 1955/56 strävat efter att anslagsäskandena skall kunna hållas inom den för budgetåret 1954/55 fastställda ramen eller omkring 32 700 000 kronor. Detta har dock icke varit möjligt utan en viss jämkning av den inbördes avvägningen av anslagen. I huvudsak går den av styrelsen sålunda förordade ändrade avvägningen av anslagen ut på en förstärkning av avlönings- och omkostnadsanslagen med motsvarande nedskärning av de båda sakanslagen. Inom en i stort sett oförändrad anslagsram är det enligt styrelsens mening endast på detta sätt möjligt att få till stånd en alltmer angelägen intensifiering av den yttre rationaliseringen och samtidigt tillgodose ett starkt intresse av en förbättrad service på det inre området. Nedskärningen av sakanslagen har styrelsen givetvis sökt hålla inom sådana gränser, att bidragsverksamheten i stort sett icke annat än i obetydlig mån skall behöva hämmas därav. Det är styrelsens övertygelse, att de olägenheter, som dock måhända kan följa därmed, ur jordbrukarnas synpunkt mer än väl uppväges av nyttan av den förbättring av servicen på såväl den yttre som den inre rationaliseringens område, som styrelsen vill åstadkomma. En snabbare handläggning av ärenden angående torrläggning och täckdikning torde sålunda ur jordbrukets synpunkt vara betydligt viktigare än en obetydlig begränsning av bidragen. På samma sätt torde det vara så angeläget att tillvarata möjligheterna att genom omarrondering samt komplettering med jordbruksjord och skog åstadkomma en lämplig indelning i brukningsenheter att detta måste betecknas som ett primärt önskemål. Erfarenheten har för övrigt visat, att det i dylika fall i regel är viktigast att personal finns tillgänglig, som kan medverka till att åstadkomma en ändamålsenlig lösning. Är så fallet, blir behovet av bidrag ofta ringa eller intet.

Styrelsen föreslår, att de belopp, som under nästa budgetår må disponeras under ifrågavarande fyra anslag, skall beräknas till sammanlagt (9 550 000 + 2 900 000 + 16 500 000 + 4 000 000 =) 32 950 000 kronor, vilket belopp — om utgiftsökningar av automatisk karaktär å sammanlagt omkring 285 000 kronor frånräknas — understiger den för anslagen för innevarande budgetår fastställda ramen med omkring 30 000 kronor.

Innan styrelsen härefter övergår till att motivera yrkandena under de olika punkterna, erinrar den om att Kungl. Maj:t genom beslut den 7 maj 1954 med anledning av en utav styrelsen gjord framställning uppdragit åt statens organisationsnämnd att i samråd med styrelsen verkställa en undersökning av kontorsorganisationen vid lantbruksnämnderna. I avvaktan på att denna nu pågående undersökning slutföres, har styrelsen funnit sig böra avstå från att i årets petita upptaga vissa tidigare framförda förslag till förstärkning av den för kamerala uppgifter avsedda personalen vid nämnderna.

Efter redogörelse för lantbruksstyrelsens motivering för yrkandena under de olika punkterna har *departementschefen* anfört följande.

»De av lantbruksstyrelsen föreslagna nya tjänsterna såsom förste lantbruksinstruktör, tekniker och kartritningsbiträden hos lantbruksnämnderna anser jag mig icke kunna tillstyrka. Däremot är jag med hänsyn till arbetsbalansen å lantbruksingenjörsavdelningarna beredd föreslå, att ett belopp av 30 000 kronor anvisas till tillfällig förstärkning av avdelningarna.

Styrelsens yrkanden i övrigt beträffande personalen föranleder icke någon erinran från min sida. Sålunda bör en kanslibiträdestjänst i Ca 11 avföras ur personalförteckningen, vilket medför en anslagsminskning med cirka 9 700 kronor. Vidare bör beräknas medel för två kanslibiträden i Ce 11 och tre kontorsbiträden i Ca 8 i stället för motsvarande tjänster i Ca 11 å övergångsstat och i Ce 8. Dessutom bör anslaget till följd av löneklassförändringar och lönegradsupplyttningar i reglerad befordringsgång höjas med 97 800 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit behöver förevarande anslag höjas med tillhoppa 118 100 kronor.»

2:o) Lantbruksnämnderna: Omkostnader

Lantbruksstyrelsen har i sitt anslagsäskande hemställt, att anslaget skall höjas med 543 000 kronor till 2 900 000 kronor. Alternativt föreslår styrelsen en uppräknig med 343 000 kronor till 2 700 000 kronor.

Sedermera har styrelsen i en särskild framställning framlagt förslag om en sådan omläggning av det nuvarande systemet för uttagande av ersättning enligt lantbruksnämndstaxan (1953:482) för vissa slag av uppdrag, att det blir möjligt att finansiera förrättningsmännens av ifrågavarande uppdrag föranledda resekostnader med från rekvirenterna inflytande ersättningar (p. 2). Över sistnämnda framställning har *riksräkenskapsverket* avgivit yttrande.

Medelsberäkningen framgår av följande uppställning.

	1954/55	alt. I	Ökning	alt. II
1. Sjukvård	32 000		3 000	
2. Reseersättningar	1 800 000	475 000		275 000
3. Övriga expenser	480 000		45 000	
4. Kostnader i samband med projekteringsverksamhet	20 000		20 000	
		543 000		343 000

Departementschefen har — efter en närmare redogörelse för motiveringen för yrkandena under de olika punkterna — anfört följande.

»Vad angår posten reseersättningar har det under senare år, trots upprepade anslagsökningar, visat sig erforderligt att överskrida de för ändamålet

anvisade medlen med avsevärda belopp. För nästa budgetår begär lantbruksstyrelsen, att posten skall uppräknas med i första hand 475 000 kronor eller, därest viss omläggning av det nuvarande taxesystemet äger rum, med 275 000 kronor. Det sistnämnda alternativet anser jag mig icke kunna biträda. Ej heller är jag beredd att tillstyrka hela den av styrelsen i första hand begärda höjningen av delposten. Jag får sålunda till en början erinra om att jag under nästföregående anslagspunkt förklarar mig icke kunna förorda inrättandet av de nya tjänster vid lantbruksnämnderna, som styrelsen ifrågasatt, utan endast föreslagit, att visst belopp skall ställas till förfogande för förstärkning av personalen. Därmed bortfaller i huvudsak denna anledning för höjning av posten. Å andra sidan gör den hittillsvarande knappa medelsanvisningen och den alltmer ökade omfattningen av verksamheten vid nämnderna en viss uppräknings av posten ofrånkomlig. Jag finner mig emellertid icke kunna tillstyrka en höjning med mer än 150 000 kronor. Posten bör alltså för nästa budgetår upptagas med 1 950 000 kronor. Därvid förutsätter jag, att de för verksamheten erforderliga resorna planeras i så god tid och på sådant sätt, att utgifterna kan begränsas i möjligaste mån.

Beträffande posten övriga expenser förordar jag en uppräknings med hänsyn till medelsförbrukningen. Höjningen torde dock kunna begränsas till 40 000 kronor och posten sålunda bestämmas till 520 000 kronor. Vidare bör posten kostnader i samband med projekteringsverksamhet ökas med 20 000 kronor till 40 000 kronor. Sjukvårdsposten torde däremot böra bibehållas vid nuvarande belopp.

Till årlig ersättningsanskaffning av instrument och annan fältutrustning, som förslitits, har hittills upptagits medel under lantbruksnämndernas utrustningsanslag. Från och med nästa budgetår torde emellertid kostnaderna för ändamålet böra bestridas från en post under förevarande anslag. Posten bör därvid uppföras med 25 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordar bör lantbruksnämndernas omkostnadsanslag för nästa budgetår upptagas med $(2\,357\,000 + 150\,000 + 40\,000 + 20\,000 + 25\,000 =)$ 2 592 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid fastställa ny omkostnadsstat för lantbruksnämnderna.»

Utskottet. Kungl. Maj:t har för nästa budgetår till lantbruksnämndernas avlöningar och omkostnader föreslagit anslag av 9 457 100 respektive 2 592 000 kronor. Dessa belopp överstiger motsvarande medelsanvisning för innevarande budgetår med 118 100 respektive 235 000 kronor. I motionerna I: 180 och II: 235 har yrkats, att ifrågavarande anslag skall sänkas med 1 500 000 respektive 1 000 000 kronor till 7 957 100 respektive 1 592 000 kronor. Såsom stöd härför har motionärerna i huvudsak anfört, att de redan nu — i avvaktan på behandlingen av förslaget till ny jordförvärvslag på vilket de kommer att yrka avslag — föreslår en avveckling av den del av lantbruksnämndernas verksamhet, som grundar sig på lagens tillämpning.

Med anledning härav vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 165 framlagt förslag till lag om inskränkning i rätten att förvärva

jordbruksfastighet m. m. Enligt vad utskottet inhämtat har tredje lagutskottet avstyrkt bifall till motioner om avslag å propositionen. Vid sådant förhållande och då en ökning av nyssnämnda anslag till de av Kungl. Maj:t förordade beloppen synes vara behöflig för att lantbruksnämnderna på ett tillfredsställande sätt skall kunna bedriva sin verksamhet, kan utskottet icke tillstyrka yrkandet i motionerna I: 180 och II: 235.

Vad härefter angår framställningarna i motionerna I: 181 och I: 182 om utredning angående sammanslagning av lantbruksnämnderna och hushållningssällskapen till ett organ, får utskottet erinra om att det redan tidigare vid flera tillfällen haft att taga ställning till denna fråga. Därvid fann utskottet icke skäl att tillstyrka motionsvis framförda yrkanden av liknande slag som de i de föreliggande motionerna, och riksdagen beslöt i enlighet härmed. Utskottet är icke heller nu berett att förorda den i sistnämnda motioner begärda utredningen.

Med hänsyn härtill och då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 180 och II: 235,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för lantbruksnämnderna, som angivits i det föregående

b) fastställa följande avlöningsstat för lantbruksnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1955/56:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 527 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	170 000
3. Ersättningar till sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	50 000
4. Ersättningar till täckdiknings- och cementeringsförmän, <i>förslagsvis</i>	100 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	3 415 900
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 193 900

Summa kronor 9 457 100

c) till *Lantbruksnämnderna*: *Avlöningar* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 9 457 100 kronor;

d) till *Lantbruksnämnderna*: *Omkostnader* å riksstaten för budgetåret 1955/56 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 592 000 kronor.

II. att motionerna I: 181 och I: 182 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1955

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Anderberg, Lage Svedberg, Bertil Andersson, Sundberg, Eskilsson, Bror Nilsson, Johan Persson,* Mossberger och Uno Olofsson;* samt

från andra kammaren: herrar Hæggbloom och Jonsson i Strömsund, fru Eriksson i Hallstahammar, herrar Ahlsten, Ekdahl, Svensson i Vä, Rimås, Jönsson i Gärds Köpinge, Nilsson i Lönsboda och Johanson i Västervik.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Eskilsson* och *Hæggbloom*.